

TÜRK EDEBİYATI'NDA UNUTULMUŞ BİR İSİM: HİKMET ŞEVKİ VE AŞK MAHKÛMU ROMANI

Dr. Mehmet GÜNEŞ*

ÖZ: Hikmet Şevki, Türk edebiyatında 1920-1930 yılları arasında farklı gazete ve dergilerde hikâye, çeviri hikâye, tiyatro eleştirileri, muhtelif konularda yazılar yayınlamıştır. Yazarın *Aşk Mahkûmu* ve *Hayat Pınarı* adlı eserleri ise ölümünden sonra kitap olarak yayımlanmıştır. Bu yazıda *Aşk Mahkûmu* romanı teknik ve ele alınan meseleler açısından değerlendirilmiş; daha önce Hikmet Şevki'ye ilişkin yayınlanan herhangi bir biyografik bilgiye rastlanmadığı için yazının ek bölümünde onun diğer türlerdeki eserlerinden bazılarının künyesi de belirtilmiştir. Hatıra defteri ve mektup tarzını bu romanda anlatım tekniği olarak kullanan yazar, kadın duyarlılığını daha çarpıcı biçimde yansıtmak için, onun kişisel duygularını kadın anlatıcıya ifade ettirerek esere daha lirik bir sıcaklık, samimi bir eda katmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hikmet Şevki, roman, anlatım tekniği, hatıra defteri, mektup, kadın

An Unforgotten Name in Turkish Literature: Hikmet Şevki and The Novel of Aşk Mahkumu

ABSTRACT: Hikmet Şevki, published stories, translation stories, articles on theater, individual articles in various issues in different newspapers and magazines between the years of 1920-1930. His works, *Aşk Mahkûmu* (*Prisoner of Love*) and *Hayat Pınarı* (*Fountain of Life*) were published after his death. Since we have not obtained previously any biographical data about his life, we have added some basic facts about his other works in the introduction part of our study.. This article basically aims to discuss the novel, "Aşk Mahkumu" in terms of being as a love letter and a diary written to a prisoner of the novel by a woman. Hikmet Şevki, as male novelist, prefers notebooks and letters regarding narrative techniques. He aims to reflect the sensitivity of a woman using a female narrator in an attempt to give a warmer, friendlier and lyrical atmosphere.

* Marmara Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Bö. mgunes@marmara.edu.tr

Key Words: Hikmet Şevki, novel, narrative technique, diary, letter, women.

Giriş

Türk Edebiyatında Hikmet Şevki

Hikmet Şevki Cumhuriyet'in ilk yıllarında *Hâkimiyet-i Milliye*, *Servet-i Fünun*, *Fikirler*, *Gençlik*, *İctihad*, *Türk Yurdu*, *Hayat*, *Yeni Kitap*,¹ *Resimli Kitap*, *Gülbüz Türk Çocuğu*² vb. gazete ve dergilerde hikâyeler ve eleştiriler yazan, çeviriler yapan yazarlardandır. Hukukçu olarak da bilinen Hikmet Şevki, uzun süredir hasta olmasına rağmen *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesi Tahrir Müdür Muavini olarak çalışmaya devam ederken 28 Nisan 1930'da ailevî/ahlakî nedenlerle öldürülür.³ Hikmet Şevki'nin 1920-1930 yılları arasında farklı gazete ve dergilerde telif hikâyeleri ve Batı edebiyatından çeviri hikâyeleri yayınlanır. Tiyatroya ve çocuk eğitimine ilişkin yazıları da olan Hikmet Şevki, muhtelif konularda da yazar. Onun çocuklara yönelik yazdığı *Hayat Pınarı*⁴ adlı uzun hikâyesiyle anlatım tekniği olarak hatıra ve mektup tarzıyla yazdığı *Aşk Mahkûmu* (1938) romanı ölümünden sonra yayımlanır.

Bu yazıda *Aşk Mektubu* romanı sırasıyla “Edebî Eserlerde Anlatım Tekniği Olarak Hatıra ve Mektup Tarzı”, “*Aşk Mahkûmu* Romanında Anlatım Tekniği”, “Aşk, İzdırıp ve İhanet Çıkmazında Bir Kadın: İncila” ve “Yozlaşmış Kişilikler, Parçalanmış Hayatlar” alt başlıklarında teknik ve ele alınan meseleler açısından değerlendirilmiştir.

1. Edebî Eserlerde Anlatım Tekniği Olarak Hatıra ve Mektup Tarzı

¹ Hikmet Şevki'nin *Yeni Kitap* dergisindeki yazıları için bkz. Seval Şahin (2010): “Yeni Kitap Dergisi Üzerine”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 28, Güz 2010, s. 325-339.

² Hikmet Şevki'nin *Gülbüz Türk Çocuğu* dergisindeki yazıları için bk. Sınar Çılgın 2004: 98-119).

³ Ölüm haberi için bir gün sonra (29 Nisan 1930'da) *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesi “Hikmet Şevki Öldü”, *Cumhuriyet* gazetesi de “Çok Feci Bir Ölüm” başlıklı manşet atar. Hikmet Şevki, Ankara'da Tabakhane civarında bir evde öldürülmüştür. Eşinin, Hikmet Şevki'yle birlikte olduğunu haber alan Şoför Cemal, onlara sekiz el ateş eder, kurşunlardan birçoğu Hikmet Şevki'ye isabet eder. Öfkesini dizginleyemeyen Şoför Cemal, kurşun atmakla yetinmez yaralı hâlde iken de onları bıçaklar. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Hâkimiyet-i Milliye*, S. 3160, 29 Nisan 1930, s. 1; *Cumhuriyet*, S. 2148, 29 Nisan 1930, s. 1-3.

⁴ Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yayımlanan bu eserin basım tarihi belirtilmemiştir. Ancak Kitabın kapağındaki “yazan: Hikmet Şevki (rahmetli)” ifadesi, eserin onun ölümünden/1930'dan sonra basıldığını göstermektedir.

Hatıra Defterleri ve günlükler kişisel duyguların en samimî ve açıktan ifade edildiği, en mahrem duyguların aktarıldığı metinlerdir. Mektuplar da bu iki türle benzerlik göstermekle birlikte bir paylaşıcıya, alıcıya ya da muhataba yazılmaları yönüyle bu iki türden ayrılırlar. Hülya Argunşah'ın da belirttiği üzere birbirine çok yakın olan hatıra defterleri, günlükler ve mektupların en birleştirici özellikleri ise “*yayımlanmak üzere yazılmamış olmalarıdır.*” (Argunşah 2006: 225). Kişisel ızdıraplarını, mahrem duygu ve sorunlarını başkalarıyla paylaş(a)mayan kişiler, acılarını ve sırlarını kâğıda dökerek rahatlamaya çalışırlar. Şaban Sağlık'ın da belirttiği gibi haberleşme aracı olarak “*mahremiyet*” ve “*samimiyet*” gibi durumları içeren mektubun yazıcısıyla alıcısı/okuyucusu arasında belirli bir “*sırdışlık*” olduğu için, bu iletişim ortamında ister istemez belirli bir “*mahremiyet alanı*” oluşur. Hem mektubu yazarlar hem de okuyanlar bu mahremiyet alanı içinde kendilerini özgür hissettikleri için mektuplar anlatım tekniği/tarzı bakımından “*rahat, korkusuz, içten ve samimi söyleyiş*”e sahiptirler (Sağlık 2006: 233). Hatıra Defteri yazıcıları da “*ne*” ve “*nasıl*” söyleme hususunda olabildiğince özgürdür. Özellikle hiçbir muhatap hedeflemeyen hatıra defteri ya da günlükler yazıcısına en gizli sırlarını ve mahrem duygularını rahatça aktarma imkânı sunar. Kendisini rahatsız eden durum ve duyguları kâğıtla paylaşan hatıra defteri yazıcısı ve dostuyla paylaşan mektup yazıcısı kısa süreli de olsa psikolojik rahatlık hisseder. Âlim Kahraman'ın da belirttiği üzere mektup yazarken “*belirli bir muhatapla paylaşma amacı, somut bir olgu olarak yazara eşlik etmektedir.*” Hatıra ve günlükte de ilk bakışta aynı durum söz konusu gibi görünse de bu iki türde yazara “*hedeflenmiş, belirli bir muhatapla paylaşma*” olgusu eşlik etmez (Kahraman 2006: 127).

Mektup ya da hatıra defterlerinin anlatım tekniği olarak kullanıldığı romanlarda “*ben anlatıcı*” yer alır. “*Ben anlatıcı*” roman türü için gerekli olan “*lirik sıcaklık*”ı sağlamak hususunda “*anlatı dünyasının içindedir ve bu durum onun için adeta bir kaderdir.*” “*Ben anlatıcı*”nın kullanıldığı eserlerde aktarım ve yansıtma “*ben-anlatım*” biçimiyle sunulduğu için böyle bir bakış açısıyla (“*tekil bakış açısı*”) okuyucuya yansıyan değerler “*o anlatım*”a kıyasla daha “*doğal*” ve “*sıcak*” bir renk/hava taşır. Bu özellik, okuyucuyu etkilemek ve onu romanın dünyasına çekmek için bir avantajdır. Anlatıcının olayların içinde bulunması, romanın diğer figürlerine yakın olması, “*ben anlatıcı*”yı daha “*insanî*” ve “*inandırıcı*” kılar (Tekin 2001: 41, 55). Anlatım tekniği olarak mektup ve hatıra tarzıyla yazılan eserlerin yazarları “*ben anlatıcı*”nın sağladığı bu imkânlardan yararlanırlar.

Türk edebiyatında anlatım tekniği olarak mektuplardan oluşan romanlar çoğunlukla kadın sorununu işler. Bu romanlardan büyük

çoğunluğu da kadın yazarlar tarafından yazılmıştır. Türk edebiyatında bir anlatım tekniği olarak mektubu geniş bir çerçevede ilk kez Ahmet Midhat Efendi'nin *Felsefe-i Zenan*'da (1870) kullanıp kadın ve kadının eğitimiyle ilgili görüşlerini dile getirdiğini belirten Emel Kefeli, daha sonraki yıllarda kadın yazarlar tarafından daha sık kullanılan ve onların elinde gelişen “*mektup-roman*”ın “*özel bir duyarlılık*” taşıdığını; 1. tekil şahsın anlatmasına fırsat verip ben anlatımı çeşitlendirip mektup yazan bir ya da birden çok kişinin anlatıcı rolünü üstlendiğini ifade eder (Kefeli 2002: 46).

2. *Aşk Mahkûmu* Romanında Anlatım Tekniği

Kadın meselesini ele alışı ve işleyişi bakımından “*mektup roman*”larla benzerlik gösteren *Aşk Mahkûmu* romanı, sadece İncila'dan İclal'e yazılmış/tek bir kişiye ait mektuplardan oluşması yönüyle *Levâiyih-i Hayat*⁵, *Handan*, *Bir Kadın Düşmanı* vd. romanlardan ayrılır. Hikmet Şevki birçok hikâyesinde olduğu gibi *Aşk Mahkûmu* romanında da kadının kişisel ızdıraplarını işler. Kadın ve aşk temasını işlediği “Uyanan Köy”, “Dinmeyen Volkan” hikâyelerinde teknik arayışlara giden/çerçeve hikâye tekniğini kullanan yazar, bu romanda da farklı bir anlatım tekniği dener. Epigraf olarak “*Yolda Bulunmuş Mektuptan*” ifadesi yazılı olan “Dinmeyen Pınar” hikâyesinde de kadın sorununu, parçalanmış hayatları işler.⁶ Üç bölümden oluşan *Aşk Mahkûmu* romanının birinci ve üçüncü bölümleri İncila adlı genç kızın hatıra defterinden, ikinci bölümü ise mektuplarından oluşur. İncila, İclal'in kendisine yazdığı mektuplardan söz etse de roman içerisinde İclal'e ya da başkasına ait müstakil mektuba yer verilmemiş olup İncila, mektupları arasına arkadaşıyla da paylaşmak istediği -başkalarına ait- mektup parçalarını yerleştirir. Böylece mektuplardan oluşan ikinci bölüm de aktarım ya da anlatım tekniği bakımından diğer iki bölümden çok fazla farklılık göstermez. Sadece bu bölümlerde diyaloglar hatıra defterinden oluşan (I. ve III.) bölümlere oranla daha azdır. Bu özellikleri dolayısıyla *Aşk Mahkûmu* romanı Türk edebiyatındaki “mektup roman”lardan farklıdır.

⁵ Bu romanla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. (Kefeli 2005: 191-204).

⁶ Hikmet Şevki “Dört Çınarlar”, “Kavalın İlhamı” ve “Herkesin Kadını” hikâyelerinde sevdiğine kavuşamayan âşıkların ızdıraplarını; “Kalp Hırsızı” hikâyesinde de aşk-ihanet temalarını işler. Yazarın farklı konu/meseleleri işlediği hikâyeleri de vardır. Örneğin “Nahiye Müdürü” hikâyesinde ahlakî ve bürokratik yozlaşmayı konu alır. Bu hikâyede de parçalanmış hayatlar vardır. Bu hikâyeler teknik olarak oldukça basit, edebî nitelik bakımından da çok zayıftır.

“Kişiler arasında kurulan iletişim, bir sır alışverişi” olan mektuplarda, şikâyet, eleştiri, kızgınlık ifadeleriyle birlikte memnuniyet, ümit, beğenme hâlleri dile getirilir (Alver 2006: 73). Bununla birlikte hatıra defteri ya da mektup romanlarda çoğunlukla ferdi ızdıraplar işlenir, hatıra defteri ya da mektup sahipleri de çoğunlukla duygusal kişilerdir. *Aşk Mahkumu* romanının başkişisi İncila “*Hatıra defterleri, ancak derlti günlerin bir yoldaşı. İnsan, zevkli ve eğlenceli zamanlarında, defterine küçük bir satır bile yazmağa üşeniyor. Bu da insanların ıstıraba, eleme zevkten fazla bir kıymet verdiklerini göstermez mi? Fakat ben böyle yapmayacağım. Defterime Celâl’le birlikte gittiğimiz davetin en küçük teferruatını bile kaydetmeğe çalışacağım.*” (Hikmet Şevki 1938: 14) şeklindeki ifadesiyle tanık olduğu birçok ayrıntıyı aktardığına dikkat çeker. Hikmet Şevki, roman kişisi İncila’ya hayattaki kötülüklerle birlikte güzellikleri de hatıra defterine yazdırarak hadiselerin gerçekliği intibamı güçlendirmeye çalışır. O, tabii bir dil ve ifade tarzıyla lirizmi kuvvetlendirmek için anlatım tekniği olarak hatıra defteriyle birlikte mektuplardan yararlanır.

İncila’nın hatıra defterlerinde anlatım, olabildiğince tabii bir akış içinde ilerler. Hikmet Şevki, *Aşk Mahkumu* romanının aslî kişisi/hatıra defteri yazarı İncila’ya geriye dönüş yöntemini izleterek İncila’nın hâlihazırdaki ruh hâlinin nedenlerinin anlaşılmasını sağlar. Babasının aniden sürgüne gönderilmesi dolayısıyla İncila ve annesi zor günler yaşarlar. Kısa süre sonra annesi ölür, İncila halasıyla birlikte yoksul bir hayat sürmeye devam eder. Neşeli olarak hatırladığı çocukluk hayatından sonra kederli geçen bir “genç kızlık” dönemi yaşadığını söyleyen İncila, Fatih’teki küçücük evlerinde geçen yaşayışına ilişkin anılarını şöyle aktarır:

“Çarpık bir sokağın ortasındaki tahta boyalı evlerin arasında bile, iki katlı, filizi boyalı evimizin başka bir güzelliği vardı. Beş odadan ibaret olan bu küçük yuvacık, benim için bir neşe köşesi olmuştu. Zavallı babam her akşam işten dönerken, bana küçük oyuncaklar, anneme hediyeler getirmeği unutmazdı. Babamın daima gülen sakini simasını hatırlıyorum. Esmer yüzünün üzerindeki beyaz saçlar, kır bıyıklar, vaktinden evvel ihtiyarlamış olan bu adamı güzel gösteriyordu. Belki de ben onu güzel görmek istiyordum. Fakat şurası muhakkaktır ki, onun gayet güzel gözleri vardı. Onun güzelliği sönmeyen, ihtiyarlamayan azalmayan bir çift iri siyah gözleri, esmer simasına başka bir güzellik veriyordu.” (Hikmet Şevki 1938: 4).

Yazıcısına kişisel ızdıraplarını aktarma, mahremiyetini paylaşma imkânı sunan hatıra defteri, İncila’ya da en gizli duygularını ifade ettirir, bilinçaltını dışa vurur.

İncila mektuplarında yer yer ikincil şahısların ya da figüratif kişilerin hayatlarına ilişkin hikâyecikler de aktarır. Örneğin Vecihe ve annesinin, Hakkı Bey ve çocuklarının, Samsun Alaçam'daki genç bir kızla sevgilisinin, Raika Hanımın dramlarını hikâyecikler hâlinde aktarır. Bu kişilerin hayatları/yuvaları da İncila'nın hayatı gibi parçalanmıştır.

Hikmet Şevki *Aşk Mahkûmu* romanını durağanlıktan uzaklaştırmak için özellikle hatıra defterlerinden oluşan (I. ve III.) bölümlerde diyaloglara geniş yer verir. Böylece hem anlatıma doğallık katılır hem de eser durağanlıktan ve tekdüzelikten kurtarılmaya çalışılır. Diyaloglar hatıra defterlerinde mektuplara oranla geniş yer tutar. Diyaloglar bakış açısını renklendirmesi/çeşitlendirmesi bakımından önemlidir. Uzun süren ve sık sık geçen diyaloglar metnin hatıra defteri olduğunu unutturur. İncila hatıra defterlerinde en çok teyzesinin oğlu/biricik aşkı Celal'le arasında geçen diyaloglara yer verir:

“-Ben şimdi, bir Belçika fabrikası ile mukavele imzaladım. Onların buradaki şubelerinde çalışacağım. İyi para veriyorlar. Gül gibi geçiniriz... Benim senden başka kimim var?..

-Celal karnın aç mı?..

-Dünyanın öbür ucundan gelen adama böyle şey sorulur mu? Elbet aç.

- Dur ben sofrayı hazırlayayım. Hem bak elimle pişirdiğim muhallebi var.

-Maşallah sen artık ev hanımı olmuşsun... Ben seni hâlâ kolu kırılan bebeğin arkından ağlayan masum bir yavru zannediyordum.

-Çocukluğumuza ait meseleleri açmağa çalışma... eski hınçlarımı tazeletirsin. Beni ne kadar üzer, ne kadar çok ağlatırdın...

-Ağlamadan, kavga etmeden çocukluk da tatsız, tuzsuz bir şey olur.” (Hikmet Şevki 1938: 11-12).

Bu konuşmalar İncila ile Celal arasındaki duygusal yakınlığın, çocukluk yıllarına dayandığını ve aralarında hem kardeş hem de sevgili ilişkisini andıran bir yakınlığın olduğunu göstermesi ve daha sonra İncila'nın hayat karşısında karamsar bir tavır almasına neden olan Celal'in ona umut vermesi bakımından dikkate değerdir. Yine İncila ile Celal Nazmi arasındaki diyaloglarda Celal'e ait konuşmalar, Paris'te eğitim gören bir Türk erkeğinin hayata ve kadına bakışını göstermesi bakımından dikkate değerdir:

“-Bu memlekette terzi yok ki... Eğer Paris’te bunun yarısını sarfetmiş olsaydık, dünyanın en mükemmel elbisesini almış olurduk... medeniyet başka vesselam. Haydi İncila... çabuk vakit geçiyor... ben buradaki insanlar gibi tayin edilen saatten sonra gidemem. Zamanında davette bulunmalıyım.

-Dur şu kopçeyi iliştireyim. On dakikaya kadar her işim biter.

-Kadınla yola çıkmak, sabra idman etmektir. İnsan bir sene üst üste kadınla gezmeye giderse, heyecanından mühim bir kısmını kaybeder... Öyle değil mi? Beklersin, bağırsın, hatta benim bugün yaptığım gibi biraz da çıkışsın. Fakat onlar gene aldırış etmez... artık sende ne bağırarak ses, ne de çıkışacak kudret kalır... yalnız bir kuzu gibi saatlerce ses çıkarmadan beklemenin usulünü öğrenmiş olursun...

- Ne kadar çok söylüyorsun... işte oldu... sen zaten gevezelik yapmak için fırsat arıyorsun...” (Hikmet Şevki 1938: 14).

Bu diyaloglarda geçen küçük münakaşalar, o sıralar duygusal yaklaşmanın başladığı Celal Nazmi ile İncila ilişkisinde gelecekte karşılaşılabilecek sorunların belirtirleridir.

İncila mektuplarında tanıştığı kişilere ilişkin ilk izlenimlerini aktarırken onların fizikî görünümelerini de tasvir etmekle birlikte çoğunlukla ruh hâllerine ya da kişiliklerine ilişkin tahminlerinden söz eder. İlk izlenimlerini aktarırken olumlu yönlerle birlikte olumsuzlukları da belirtir. Örneğin Vasfi Ziya’ya ve arkadaşı İbrahim Galip’e ilişkin izlenimlerini aktaran ifadeler İncila’nın ayrıntıları tespiti ve onları defterine not etmesi açısından ilginçtir:

“Göbekli vücudunu zorla sürükleyen sık sık kahkahalarla salonu çınlatan Vasfî Ziya ne kadar saf ise, esmer yüzünün üzerinde güldükçe keskin bir leke şeklinde sıralanan beyaz dişli Galip de o kadar kurnaz. Gözlerinden her an birini kandırmak arzusu belirliyor.” (Hikmet Şevki 1938: 17).

Yine onun daha sonra biricik dostu ve dert ortağı olan İclâl’e ilişkin

“İclâl, tanıdıklarımızın içerisinde en çok sevdiğim. Zaten ilk gördüğüm zaman sevdim, samimi sevgiler bir kalpten diğer kalbe, tül perdeler arasından sızan güneşin izlerinden daha çabuk giriyor...”

(Hikmet Şevki 1938: 21) şeklindeki ilk izlenimleri ve bakışı da dikkate değerdir.

3. Aşk, İzdırap ve İhanet Çıkmazında Bir Kadın: İncila

Aşk-ı ızdırap ve ihanet çıkmazındaki⁷ İncila da çoğu kadın gibi karşı cinse olan aşırı nefret ve sevgisini hemcinsiyle paylaşır; yazdığı hatıra defteri ve mektuplarda hatalarını da itiraf eder. İncila bazı yönleriyle Emma (*Madam Bovary*) ve Bihter'i (*Aşk-ı Memnu*) andırır. O da Emma ve Bihter gibi kişisel ihtirasları ve duyguları karşısında yenik düşüp mutlu yuvasını ve aile saadetini kaybeder. Hikmet Şevki'nin bu romanda hatıra ve mektup tekniğini tercih etmesi de roman kişisine, gizli/mahrem duygularını sırdaşıyla paylaşmak ve kişisel itirafta bulundurmamak amacıyla.

Celal Nazmi'ye karşı hissettiği duyguları “Çocukluğumdan beri beklediğim saadeti her hâlde Celâl’in siyah gözleri arasında bulacaktım... Bana hayatın ilk zevkini, ilk neşesini o verdi... ben aşkın hakimiyetini ancak onun kolları arasında tanıdım... Kalbime zevkle beraber ilk ateşi o aşıladı...” (Hikmet Şevki 1938: 33) şeklinde not eden İncila, onun da kendisine karşı duygusal ilgisi olduğunu fark edince umutlanır:

“Her genç kız, kalbindeki aşkın kendisine saadet çelenkleri ile süslü bir saadet getirmesini arzu eder. İlk aşkım bana bu izdivacı getirdi. Herhalde Celâl, bu kalb rabitasını bir izdivaç bağı ile sağlamlaştıracak, ben de ölünceye kadar hayatın zevk ve neşesini onun parlak gözlerinin arasında arayacağım.” (Hikmet Şevki 1938: 34).

Celal'i oldukça saf ve temiz duygularla seven İncila, onun da kendisini aynı samimiyetle sevdiğini sanır. Ancak İncila'nın evlilik ve mutlu yuva hayallerine karşın Celal onunla gönül eğlendirir. O evliliği asla düşünmez, “*imkânsız*” olarak görür. İncila ona kendisinin hamile olduğunu söyleyince gerçek yüzüyle karşılaşır sarsılır; acı ve ızdıraplarını da kimseyle paylaşamaz. Arkadaşı Vecihe'den, Rasim'in kendisini “*çıldırasıya*” sevdiğini öğrenince, onunla evlenmek ister. Ancak Celal'den evlilik dışı ilişkiyle hamile kaldığının öğrenilmesi durumunda Vecihe'nin ve etrafındaki diğer kişilerin “*Yazık. Bir saatlik zevkle kendisini kurban etti... Ahlaksızlık ruhunda var.*” (Hikmet Şevki 1938: 42) diyerek kendisine olumsuz bakış yöneltmelerinden korkar; biryandan da aşkına ihanet ettiğine hükmeder. Celal'in Handan'ı sevdiğini öğrenince ise ondan intikam almakta kararlılığını sürdürür. “*Sır insanları tehdit için kullanılabilecek en mühim kuvvettir*” (Hikmet Şevki 1938: 47)

⁷ *Aşk-ı Memnu* ve *Madam Bovary* romanlarında kadınların neden oldukları aile faciası hakkında ayrıntılı değerlendirme için bk. (Maden 2008: 79-97).

diye düşünse de acılarını hafifletmek için sırlarını en güvendiği arkadaşı/dostu İclal’le paylaşmak zorunda kalır.

İncila, Celal’i bir yandan ölesiye severken bir yandan da ondan intikam almak ister. Bu nedenle kendisiyle barışık yaşayamaz, huzurlu olamaz. Celal’in, çalıştığı şirket tarafından Samsun’a gönderilmesi üzerine yalnız kaldığı için üzüldüğü gibi, yakınında olup ondan intikam alamadığı için de öfkelenir. Kısa süre sonra işi gereği Samsun’a taşınacak olan Rasim’in, kendisine evlilik teklif etmesini de doğmak üzere olan çocuğunu düşünmekten çok Celal’e yakın olmak için kabul eder. Her ne kadar Rasim’le evlense de onun gönlü, nefret ve sevgi duygularının her ikisini de yoğunlaştırdığı Celal’dedir. Bu gerçeği hatıra defterinde kendi kendisine itiraf eder:

“Yarın vapurumuz hareket ediyor, seviniyorum. Celâl’i görebilmek imkânını düşündükçe sevincimden çıldırarak gibi oluyorum. Zavallı Rasim, hep bu sevinçleri kendine karşı beslenen bir sevgi nişanesi olarak kabul ediyor. (...) Yarın hayatımın bir dönüm noktasındayım. İlk defa seyahate çıkıyorum, uzaklara gidiyorum. Artık hayatımı, kalbimin alakası olmayan bir adama raptettim. Bakalım bu bilmediğim yerlerde, sevemediğim ve fakat hürmet ettiğim bu adamla beraber henüz tanıyamadığım saadeti bulabilecek miyim?” (Hikmet Şevki 1938: 56).

Rasim’le evlilik İncila için kısa süreli bir kurtuluş yolu olduğu gibi intikam almak ve yarıda kalan aşkına kavuşmak için de bir araçtır. İncila İstanbul’da iken hatıra defteri tutar, Samsun’da ikamet ederken ise sırlarını ve duygularını arkadaşı/dostu İclâl ile paylaşır. Bu bölümde İclâl’in mektuplarına hiç yer verilmediği için bu mektuplarda tek bir bakış açısı kullanılması, aynı muhataba yazılması dolayısıyla duyguların aktarımı ve teknik olarak da hatıra defterinden çok fazla farklılık göstermez.

İncila’ya hayatında en çok değer verdiği iki erkek ihanet eder. Biricik aşkı Celal Nazmi onu, daha dünyaya adım atmamış çocuklarıyla ortada bırakır. Babasına yürekten bağlı ve ona büyük *“muhabbet besle”*yen İncila, onun da kendilerine ihanet ettiğini öğrenince tüm erkeklerden nefret eder. Sürgünden dönmediğini sandığı babasının, annesini ve kendisini terk edip başkasıyla evlendiğini uzun yıllar sonra tesadüfen öğrenir. Yine İclâl’e yazdığı mektubundaki *“Sana erkeklerin en iyi namuslusu diye tanıttığım babam bile ailesini unutmuş, başka memleketlerde başka kadınların kucagında yavrularını hatırlamamıştı. Bunları düşündükçe erkeklerden nefret etmemek kabil mi? Gözümüzü hangi tarafa çevirsek, dünyanın herhangi bir köşesine bakacak olursak, erkeklerin yaptığı zulme şahit oluyoruz...”* (Hikmet Şevki 1938: 64-65)

ifadeleri onun erkeklere bakışının tamamen olumsuzla yöneldiğini gösterir. Yine onun aynı mektupta Celal'in bir düğün esnasında yeni evlilerin şerefi üzerine yaptığı konuşmadaki yapmacıklığı, sahtekârlığı üzerine söylediği

“Erkekler, düşündüklerini söylemeyen ve her yerde başka başka şekillerde, ayrı ayrı kisvelere bürünerek çıkan bir kukla... Onları bir salonda görürsünüz. Orası neden zevk alıyorsa onlar da bu şeyden bahsederler. Bir gün sonra başka bir yerde büsbütün garip arzularla çırpınan bir kısımla karşılaşır. Derhal sözleri harekâtı onlara uyar. Galiba erkekler muvakkat zevk toplamak için iplerini gördükleri herkesin ellerine bırakıyorlar...” (Hikmet Şevki 1938: 65-66).

ifadeleri de karşı cins tarafından mağdur edilen bir kadının olumsuz bakışını tüm erkeklere yansıtmayı göstermesi bakımından çarpıcıdır. Ancak onun erkeklere bakışı ne kadar olumsuz olursa olsun o yine de kendisini perişan eden, hayat karşısında kötümserleştiren Celal'e gönülden bağlıdır. Ona, Rasim'i gönülden seviyor görüntüsü vermeye çalışır, ancak yalan söylediği için rahatsız olur. İclal'e yazdığı mektubunda duygularını itiraf eder: *“Kalbim Celâl'den başka hiçbir kimsenin olamıyor... Yalnız onun güzel gözlerinden, sevimli bakışlarından şifa buluyor...”* (Hikmet Şevki 1938: 62). Celal'in de kendisine söylediği *“-Sen mesut değilsin... Saadetin benim kucağında... Gülmek ve zevketmek istiyorsan bana koşmalısın...”* (Hikmet Şevki 1938: 66-67) şeklindeki ifadelerinde son derece haklı olduğunu düşünür; ondan başka birisini sev(e)mediği için de saadet ve zevki tadamayacağına hükmeder.

İncila, İclal'e yazdığı mektuplarında Celal'e karşı hissettiği karşıt duyguları ve ona bakışındaki ikilemi sıklıkla ifade eder. Onun yakınında bulunduğu *“kalbinin daha fazla kanadığının”* farkındadır. Bu nedenle bir gün her şeyi unutarak *“kendisini onun kolları arasına bırakacağını”* hisseder. Masum bir kadına ihanet eden Celal'i de eşi Handan bir Fransız'la aldatır. Celal'e karşı nefret ve sevgi arasında gelgitler yaşayan İncila, onun ihaneti ve kendisi hakkında onur kırıcı sözler söylediğine tanık olduğu hâlde, tekrar kendisini sevmesini arzular. Celal'in *“-Ne yapalım günahımızı çekiyoruz. Başkalarını ağlattık... Şimdi biz ağlıyoruz...”* (Hikmet Şevki 1938: 86) şeklindeki samimiyetten uzak sözde pişmanlık ifade eden sözleri üzerine onun kendisine yaşattığı acıları hemen unuttur. Hikmet Şevki, romanı ihanetler zinciri üzerine kurar; eserde gerilimi aşk-ihanet-sadakat-cinsel arzu çatışmalarıyla sağlar.

İncila'yı gönülden seven, hayatta onu mutlu etmekten başka bir gayesi olmayan Rasim de İncila'nın nasıl bir ruh hâli içinde olduğunu farkında olup onun Celal'e yakınlaşmasından korkar. Erkekler yüzünden hayat karşısında kötümser bir tavır alan İncila, yine bir erkek tarafından hayata bağlanır. İncila'ya gönülden bağlı olan Rasim, onun Celal'le cinsel ilişkiye girmiş olmasını önemsemez; hayat karşısında kötümser bir tavır alan İncila'yı “-Ne ehemmiyeti var... müteessir olmayınız... Ben sizin ruhunuza meftunum. Ben sizi seviyorum.” (Hikmet Şevki 1938: 53) diyecek kadar saf bir duyguyla sever. “-İncila... o yavru benim olacak... Onun annesinin İncilâ olması kâfi. Seven insanlar fedakâr olurlar. Hem ben sizin günahkâr olmanızı kabul edemem. Bence günahkâr olan, sizi ve aşkınızın eseri olan bu yavruyu unutan sefildir.” (Hikmet Şevki 1938: 54) şeklindeki sevgi ve şefkat dolu sözlerle, onu yeniden hayata bağlamaya çalışır. İncila, onca ihanete ve işittiği onur kırıcı sözlerle rağmen Celal'in sahte aşk sözlerine inanıp Rasim'i terk eder, Celal'le evlenir. Rasim'le evliyken gönlü hala Celal'de olduğu için rahatsız olurken; Celal'le birlikte yaşarken ise Rasim'e ihanet ettiği için vicdan azabı duyar. Rasim'i terk ederken yazdığı mektup da vicdanî rahatsızlığını gösterir:

“Bu mektubu okuduğun zaman hayatın ne kadar gaddar ve zalim olduğunu belki daha iyi anlayacaksın. Kendi kendine iyiliğin, fedakârlığın niçin nankörlükle mukabele gördüğüne hayret edeceksin. Çok doğru; fakat bu, tabiatın değişmeyen kanunlarından biri... Senin gibi yüksek ruhlu bir insana merbut kalmamak, dünyada çirkinliklere daha fazla ehemmiyet verildiğini gösterir. Hakikaten hayatta insanların toplandığı köşeleri, meclûp oldukları şeyleri bir defa tetkik edecek olursak görürüz ki onlar, temiz bir ruhun etrafında bulunmaktan ziyade, daima yeni bir fenalık yapmak isteyen, her gün yeni bir ruhun güzelliğini söndürmek arzusunu duyanların başlarında bulunuyor. Vücuda iyilik getirmekten başka bir işe yaramayan temiz bir bardak sudan zevk duyan kaç ruh gördün. Hâlbuki her gece zehirli içkilerin kucağında zevk çıkarmak isteyenlerin adedi sayılamayacak kadar çok... İşte insanlar her şeyde böyledir. Daima kendisini biraz daha öldüren, biraz daha harap eden şeylerden zevk toplarlar. Hayatta herkesin aşk için çırpınması da bundan tevellüt etmiyor mu? Eğer aşk her ruha ıstıraptan fazla zevk ve neşe sunabilseydi, bu kadar kıymet verirler mi idi?” (Hikmet Şevki 1938: 99-100).

İncila yazdığı bu mektupla işlediği suçu/günahı itiraf eder, en mahrem duygularını ve özel fikirlerini özgürce aktarır. Bu itiraflarını Rasim'le yüz yüze konuşurken açıklasa bu kadar etkili olmayacaktır. Mektubunda söz ettiği “insana özgü alçalma”nın ne yazık ki kendisinde de bulunduğunu, Rasim'in saflığına karşın kendisinin kirli olduğunu itiraf

eder. Yaptığı eylemin affedilemeyeceğinin farkında olup Celal'e ve evliliklerine ilişkin endişelerini dostu ve sırdaşı İclal'le de paylaşır.

İncila'ya, ne derece bir ihanet işlediği Rasim'in kız kardeşi Vecihe tarafından yine mektupla söylenir: “*En büyük kabahat ağabeyimde... Senin gibi günahkâr bir kadına ismini vermek deliliğinde bulundu. (..) Aile yuvasındaki zevki tadamayan ve zevcini alelâde bir fahişe gibi silkip atan bir kadınla konuşamamışlığım pek tabiidir. Beni mazur görünüz...*” (Hikmet Şevki 1938: 102). Vecihe'nin sitemlerine karşın, Rasim'in dostlarından Vasfi Ziya ise onun tercihiine saygı duyar. Onunla Celal arasında duygusal bağın daima var olduğunun farkında olan Vasfi Ziya, “*sizi tenkit ve muaheze edenler, size saadeti verebilecek kudrette değildirler*” (Hikmet Şevki 1938: 104) diyerek ona başkalarının sözlerini önemsememesini telkin eder. İncila, kendisine en sert tepkiyi göstermesini beklediği Rasim'den ise mutluluk temenni eden bir mektup alır:

“*Sen belki saadete koştun; fakat beni dünyanın en bedbaht bir insanı yaptın... Sevenler fedakâr olurlar. Sen mes'ut olursan, ben de ölüme derin bir şevkle koşabilirim. Fakat senin bedbaht olduğumu duyduğum gün, hayat benim için çekilmez ve tahammül edilmez bir yük olacak...*” (Hikmet Şevki 1938: 104).

Mektubundaki saadet/mutluluk temenni eden ifadeleri ve mülayim tepkisi, Rasim'i İncila'nın gözündeki daha da yüceltir. İncila, Rasim'i “*sevdiğine karşı her türlü fedakârlığı yapabilecek asil bir ruh*” (Hikmet Şevki 1938: 104) olarak niteler.

Celal'e döndükten sonra Kırşehir'de yaşamaya başlayan İncila, İstanbul'a tekrar döndükten sonra bir yandan Celal'in başka kadınlarla ilgilenmesi bir yandan da kendisine iffetsiz kadın gözüyle bakılması dolayısıyla yine huzursuz olur. Samsun ve Kırşehir gibi Anadolu şehirlerinde -kısmen de olsa- mutlu olurken, İstanbul onun için yine ızdırap ve keder mekânı olur. İffetsizlik ve ihanet suçlamalarına maruz kalır. Bir eğlence esnasında Rasim'in kız kardeşi Vecihe'nin “*Aile yıkan bu kadınlar bilmem ki bu gibi yerlerde dolaşmaktan, gezmekten utanmıyorlar mı?*” (Hikmet Şevki 1938: 111) sözleri onun izzet-i nefesine dokunur; o gecedeki eğlence yerlerine gitmek istemez; ızdırap ve kederlerini ancak hatıra defteriyle paylaşır. Celal'in eski eşi Handan ve dostu Ketî ile de tekrar ilişki kurduğunu fark edince ise büsbütün yıkılır. Celal'i de kendisini de öldürerek onun ölüm sonrasında kendisine ait olmasını arzulasa da ona içirdiği zehirli sudan kendisi içemez. Celal'i öldürdüğü için mahkûm olunca hapishaneye ziyaretine sadece kendisini yürekten seven Rasim ve kız kardeşi Vecihe gelir. Sağduyu yerine

ihtiraslarıyla/duygularıyla hareket eden İncila hayatı boyunca mutlu olamaz.

4. Yozlaşmış Kişilikler, Parçalanmış Hayatlar

Aşk Mahkûmu romanını kadın sorunları üzerine kuran Hikmet Şevki, üç farklı kişiliğe sahip kadını çatıştırır. Handan bencil ve ahlak fukarasıdır. Vecihe kişilik özelliği bakımından ağabeyi Rasim'den farksızdır ve -İncila'nın da ifadesiyle- "*para, lüks, zevk*" onu hiç değiştiremez. Kişilik özelliği bakımından Handan ve Vecihe'nin arasında bir yerde duran İncila ise kendisine ihanet eden, kadınları cinsel birer nesneden ibaret gören Celal'i, kendisine gönülden bağlı ve insancıl olan Rasim'e tercih eder. Bu nedenle hayatı boyunca mutlu olamaz. İncila'nın hatalı davranmasında, mağdur olmasında ve kendisini yürekten sevip her türlü fedakârlığı yapan Rasim'e ihanet etmesinde hep Celal'e olan aşırı sevgisi vardır. O, hiçbir zaman vicdan duygusunu kaybetmez. Onun, eşi tarafından boşanan Vecihe'ye kimliğini gizleyerek yardım etmesi de vicdan ve merhamet duygusunu yitirmemesinden ileri gelir. Vecihe de İncila'nın ifadesiyle "*paranın, lüksün, zevkin bozamadığı temiz ruhlu kız*"dır. Handan ise tipik düşmüş/ahlaksız kadındır. O, Celal'e yaklaşmış onu İncila'dan uzaklaştırır; Celal ile evliyken de onu bir Fransız'la aldatır. Celal kendisini boşayıp İncila'yla evlenince yine ona yaklaşır. Bir yandan da Galip'le yaklaşmış onun Vecihe'yi boşamasına neden olur.

Celal için hayatta öncelikli olan cinsel arzularını gidermektir. Kendisindeki bu özellik onu mutlu etmediği gibi, onun başkalarının hayatlarını da perişan etmesine neden olur. İncila'nın kendisini yürekten ve oldukça temiz duygularla sevdiğini bildiği hâlde onu aldattığı için vicdan azabı duymaz. İradesi dışındaki nedenler yüzünden kötü yola düşen Celile adlı kadının, mutlu yuvası ve kendisine gönülden bağlı İncila gibi bir eşe sahip olduğunu hatırlatması da onun bakışını değiştirmez. O kendisinin İncila'yı sevmediğini, sadece onun tarafından sevildiğini söyleyerek Celile Hanım'ı ikna etmeye çalışır. Yazar, bencil ve ahlak fukarası Celal'in karşısına oldukça insancıl ve fedakâr Rasim'i çıkarır. Rasim'in hayatta en büyük isteği gönülden sevdiği İncila'yı mutlu etmektir. İncila'yı yürekten sevdiği için o kendisine ihanet edince dahi ona lanet okumaz, daima onun mutlu olmasını ister.

Sonuç

1920-1930 yılları arasında Türk edebiyatında farklı türlerde eser veren Hikmet Şevki'nin, Türk edebiyatı araştırmalarında söz edilmeyen *Aşk Mahkûmu* romanı -özellikle- anlatım tekniği bakımından önemlidir. Erkek bir yazar tarafından yazıldığı hâlde, romanda kadın anlatıcının kullanılması ve kadın duyarlılığının çarpıcı biçimde yansıtılması dikkate değerdir. Kadın sorununu daha gerçekçi bir bakış açısıyla, tabii dille ve

lirik bir anlatımla aktarmak isteyen yazar, kadının iç sesini ve mahrem duygularını kadının kendisine ifade ettirir; kadına özgü duygu ve yaklaşımları ifade edişe uygun olan mektup tekniğini kullanır. Yazarın hatıra ve mektup tekniğini tercih etmesi de kadına en gizli/mahrem duygularını sırdaşıyla paylaştırarak kadının iç dünyasını dışa vurdurmak amacıyladır. İncila da çoğu kadın gibi karşı cinsine olan aşırı nefret ve sevgisini hemcinsiyle paylaşarak psikolojik rahatlama hisseder.

Hikmet Şevki, İncila'yı insanî boyutlar içinde başarılı biçimde işler; ona yaşadığı acıların nedenini ve isteklerini yine insanî tepkilerle açıklar. Hayatta en çok değer verdiği iki erkeğin ihanetine uğradığı için erkeklerden nefret eden İncila da kendisine en çok değer veren erkeğe/Rasim'e ihanet eder. Yazar; romanın merkezindeki İncila'dan hareketle o dönem kadın-erkek ilişkileri, kadın ve erkeklerin hayata bakışı ve hayattan beklentilerini tabii bir anlatımla yansıtır. Romanında üç farklı kişilikteki Vecihe (ailesine sadık kadın), İncila (sadakat ve aşkı arasında çatışan kadın) ve Handan (hayata maddî gereksinimler çerçevesinde bakan kadın) adlı kadınlar üzerinden Türk toplumundaki kadının konumuna dair farklı bakışları yansıtmaya çalışır. Eşinin ihanetine uğrayan Vecihe, olağan biçimde yaşamaya devam ederken; biricik aşkının ihanetine uğradığı hâlde -kendisini gönülden seven erkeği terk edip- yine ona dönen İncila, hayat boyu mutlu olamaz. Vecihe'nin de İncila'nın da mutlu olmasına engel olan, ahlaken düşük Handan'ın da mutlu ve huzurlu hayat sürmesi mümkün değildir.

Romanda İstanbul-Samsun-Kırşehir olmak üzere üç farklı mekân kullanılmakla birlikte, bu üç farklı şehirde kadınlar birbirini andıran iç mekânlarda yaşarlar. Söz konusu iç mekânlar da eğlence ve tüketim düşkünü kitleye hitap etmekte olup buranın müdavimi olan erkekler de kadınlar da mutsuzdurlar ve hayatları paramparça olmuştur.

Ek:

Hikmet Şevki'nin Eserlerinden Bazıları

1.Romanları

Aşk Mahkûmu (1938), Sühulet Kitabevi, İstanbul

Hayat Pınarı (baskı tarihi belirsiz), Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları, Ankara.

2.Telif Hikâyelerinden Bazıları

“Sönmeyen Güzellik”, *Servet-i Fünun*, S. 1572, 1926, s. 318- 319

“ Kumlar Üzerinde”, *Servet-i Fünun*, S. 1584, 1926, s. 96

- “Gönül Hazâni”, *Servet-i Fünun*, S. 1597, 1926, s. 304
- “Seni Unutmuyacağım”, *İctihad*, S. 212, 1926, s. 4110- 4111
- “Kimsesizler Yuvası”, *Gürbüz Türk Çocuğu*, S. 6, 1927, s. 27-28
- “Mukaddes İsim”, *Gürbüz Türk Çocuğu*, S. 8, 1927, s. 26-27
- “Çakır Hâfız”, *İctihad*, S. 224, 1927, s. 4296- 4300
- “Yalı Çapkını”, *Resimli Ay*, C. 3, S. 6, 1927, s. 42- 43
- “Hıçkırık”, *Fikirler*, C. 1, S. 5, 1927, s. 12- 13
- “Kavalın İlhamı”, *Türk Yurdu*, C. 12, S. 19/5, Mayıs 1927, s. 235-239
- “Sülün Ayşe”, *Türk Yurdu*, C. 12, S. 19/6, Haziran 1927, s. 291-293
- “Herkesin Kadını”, *Türk Yurdu*, C. 12, S. 20/3, Eylül 1927, s. 431-434
- “Dinmeyen Pınar”, *Fikirler*, C. 1, S. 24, 1928, s.13-14
- “ Kalp Hırsızı”, *Fikirler*, C. 1, S. 20, 1928, s. 14- 15
- “Badem Şekeri”, *Fikirler*, C. 1, S. 16, 1928, s. 14- 16
- “ Burgu”, *Fikirler*, C. 1, S. 13, 1928, s. 15- 16
- “Uçurumun Kenarında”, *Gençlik*, C. 1, S. 2, 1928, s. 12- 13
- “ İradeyi Söndüren Nazarlar”, *Gençlik*, C. 1, S. 1, 1928, s. 4- 5
- “Kim Kârlı”, *Türk Hava Mecmuası*, S. 49, s. 658
- “Dudaklar Solunca”, *Hayat*, C. 3, S. 70, 1928, s. 359
- “Uyanan Köy”, *Hayat*, C. 4, S. 88, 1928, s. 196
- “Dinmeyen Volkan”, *Hayat*, C. 5, S. 129, 1929, s. 497
- “Dört Çınarlar”, *Türk Yurdu*, C. 13, S. 21/6, Haziran 1928, s. 333-335
- “Nahiye Müdürü”, C. 3/23, S. 21-22/215-216, Ekim1929, s. 24-32
- “Kurtaran ve Yaşatan Kuvvet”, *Gürbüz Türk Çocuğu*, S. 28, 1929
- “Dinen İnilti”, *Gürbüz Türk Çocuğu*, S. 29, 1929

3.Çeviri Hikâyelerinden Bazıları:

- “Gözlerin Aşkı”, (Belçikalı yazar Georges Rodenbach’tan), *Türk Yurdu*, C. 12, S. 19/4, Mart 1927, s. 119
- “Cinnet mi Saadet mi”, Belçikalı yazar Georges Rodenbach’tan), *Hayat*, C. 1, S. 23, 1927, s. 458-460

“Sükût”, (Rus edebiyatından, yazarı belirsiz), *Türk Yurdu*, C. 12, S. 19/3, Nisan 1927, s. 175-188

4.Tiyatroya İlişkin Yazılarından Bazıları

“Tiyatro Eserleri”, *Hayat*, C. 1, S. 4, 1926, s. 74

“Sanat-ı Temâşâ’da Muharrir ve Mümessil”, *Hayat*, C. 1, S. 9, 1927, s. 178

“Temâşâ’da Münekkidin Vazifesi”, *Hayat*, C. 1, S. 18, 1927, s. 357-358

“Fransa’nın Dünkü Tiyatrosu”, *Hayat*, C. 1, S. 25, 1927, s. 498

“Fransa’nın Bugünkü Tiyatrosu”, *Hayat*, C. 2, S. 28, 1927, s. 38

“Fransa’da Dinî Tiyatro”, *Hayat*, C. 3, S. 65, 1928, s. 255

“Temaşa Sanatının Vatanı”, *Hayat*, C. 3, S. 70, 1928, s. 357-358

“Hars Noktasından Temaşa”, *Türk Yurdu*, C. 3/23, S. 12-14/206-208, Şubat 1929, s. 49-50

“Millî ve Beynelmilel Eserler”, *Türk Yurdu*, C. 3/23, S. 19/213, Temmuz 1929, s. 39-40

“Dekor Lazım mı Değil mi”, *Hayat*, C. 4, S. 89, s. 212

“Fransa’da Tiyatro”, *Hayat*, C. 4, S. 95, 1928, s. 340

“Bugünkü İngiliz Tiyatrosu”, *Hayat*, C. 4, S. 95, 1928, s. 403

“Son İtalyan Eserleri”, *Hayat*, C. 4, S. 103, 1928, s. 492

“Tiyatroyu Korumak”, *Hayat*, C. 4, S. 104, s. 512

“Temaşada Heyecan”, *Hayat*, C. 5, S. 107, 1928, s. 47

“İkinci Roller”, *Hayat*, C. 5, S. 116, 1929, s. 236

“Dekorlarda Kübizm”, *Hayat*, C. 6, S. 145, 1929, s. 16

5.Çocuk Eğitimine İlişkin Yazılarından Bazıları

“Çocukların Zevk Duyduğu Bir Köşe: Ana Kucağı”, *Yeni Kitap*, S. 13, 1928 “Çocuğun Gıdası”, *Gülbüz Türk Çocuğu*, S. 19, 1928

“Çocuğun Telebbüs Tarzı”, *Gülbüz Türk Çocuğu*, S. 30, 1930

“Çocuğun Zekâsı Gıdasına Bağlıdır”, *Gürbüz Türk Çocuğu*, S. 34, 1929.⁸

6.Muhtelif Konularda Yazıları

“Ömer Hayyam Tercümeleri”, *Hayat*, C. 1, S. 13, 1927, s. 260

“Aynı İmzalı İki Fikir”, *Yeni Kitap*, S. 2, 1927

“Genç İhtiyar”, *Yeni Kitap*, S. 5, 1927

“Ahmet Hikmet ve Gençlik”, *Türk Yurdu*, C. 12, S. 19/6, Haziran 1927, s. 267

“Tolstoy Hakkında Bir Tetkik”, *Türk Yurdu*, C. 13, S. 20/3, Eylül 1928, s. 127-130

“İsveç Köy Teşkilatı”, *Türk Yurdu*, C. 13, S. 20/4, Ekim 1928, s. 168-170

“Erivan’da Türk Eserleri”, *Türk Yurdu*, C. 13, S. 20/5, Kasım 1928, s. 196-197

“İsveç’te Gençlik ve Hars Teşkilatı”, *Türk Yurdu*, C. 13, S. 20/6, Aralık 1927, s. 205-206

İfade Kudreti Hareketin İfadesi, *Hayat*, C. 4, S. 88, 1928, s. 201-202

“Son Yıldız”⁹, *Hayat*, C. 4, S. 98, 1928, s. 392

“Canlı İstikbal”, *Hayat*, C. 5, S. 113, 1929, s. 169

“Edebiyat Âleminde”, *Hayat*, C. 6, S. 137, 1929, s. 8-9

“Reşat Nuri Bey'in Romanları”, *Hayat*, C. 5, S. 137, 1929, s. 14-16

“Zenci Edebiyatı”, *Hayat*, C. 6, S. 139, 1929, s. 17-18

“Fransa'da Akademi Mükâfatı”, *Hayat*, C. 6, S. 140, 1929, s. 23-24

“Türk Filmi- Ankara Postası”, *Hayat*, C. 6, S. 142, 1929, s. 22-23

“Edebiyat Âleminde Tenkit ve Şekilleri”, *Hayat*, C. 6, S. 144, 1929, s. 11

“Klasik ve Modern Eserler”, *Hayat*, C. 6, S. 146, 1929, s. 11.

⁸ Hikmet Şevki *Gürbüz Türk Çocuğu* dergisinde hikâye ve çocuk eğitime ilişkin yazılar yazdığı gibi, “Amcamın Köşesi” sütunuyla da derginin pek çok sayısında çocuklara seslenir. “Oğluma” hitabıyla başlayan bu sesleniş mektup şeklinde düzenlenmiştir. Bir amcamın çok sevdiği yeğenine verdiği öğütleri içeren mektuplar tamamen didaktiktir. Çalışmak, tek başına ayakta durabilmek, hayatla mücadele etmek gibi telkinlerde bulunulur (Sınar Çılgın 2004: 116).

⁹ Mehmet Rauf'un romanı.

KAYNAKÇA

- ALVER, Köksal (2006): “Mektubun Sosyo-Politiği Üzerine Bir Deneme”, *Hece (Mektup Özel Sayısı)*, S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 73-75.
- ARGUNŞAH, Hülya (2006): “Kadın Olarak Yazmanın Başında *Mektuplar*”, *Hece (Mektup Özel Sayısı)*, S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 222-229.
- EMİL, Birol (1984), *Reşat Nuri Güntekin’in Romanlarında Şahıslar Dünyası I (Harabelerin Çiçeği’nden Gökyüzü’ne)*, İstanbul.
- ENGİNÜN, İnci (1995), *Halide Edip Adivar’ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi*, MEB Yay., İstanbul.
- Hikmet Şevki (1938): *Aşk Mahkûmu*, Sühulet Kitabevi, İstanbul.
- Hikmet Şevki (tarihsiz): *Hayat Pınarı*, Çocuk Esirgeme Kurumu Yay., Ankara.
- KAHRAMAN, Âlim (2006): “Mektup”, *Hece (Mektup Özel Sayısı)*, S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 127-128.
- KEFELİ, Emel (2002): *Anlatım Tekniği Olarak Mektup*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- KEFELİ, Emel (2005): “Evliliği Sorgularken: Levâiyih-i Hayat”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 12, İstanbul, s. 191-204.
- MADEN, Sedat (2008): “Aşk-ı Memnu ve Madam Bovary Romanlarında Kadınların Yönlendirdiği Olay Örgüsü”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 24, Güz 2008, s. 79-97.
- SAĞLIK, Şaban (2006): , “Şiire Düşen ‘Mektup’ İmgesi: Modern Türk Edebiyatında Mektup-Şiir İlişkisi”, *Hece (Mektup Özel Sayısı)*, S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 230-247.
- SINAR ÇILGIN, Alev (2004): “Genç Cumhuriyetin Ütopyası: Gürbüz Türk Çocuğu”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 6, 2004/1, s. 98-119.
- ŞAHİN, Seval (2010): “Yeni Kitap Dergisi Üzerine”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 28, Güz 2010, s. 325-339.
- TEKİN, Mehmet (2001): *Roman Sanatı (Romanın Unsurları) I*, Ötüken Yay., İstanbul.